

U 41/2008 vp

**Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle ehdotuksesta
neuvoston asetukseksi (yhtiöoikeus, asetus yksityisen eu-
rooppayhtiön (SPE) säännöistä)**

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti ton asetukseksi yksityisen eurooppayhtiön
lähetetään eduskunnalle komission 25 päivä- (SPE) säännöistä sekä ehdotuksesta laadittu
nä kesäkuuta 2008 tekemä ehdotus neuvos- muistio.

Helsingissä 11 päivänä syyskuuta 2008

Oikeusministeri *Tuija Brax*

Lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen

OIKEUSMINISTERIÖ

MUISTIO
EU/2008/1073**EHDOTUS NEUVOSTON ASETUKSEKSI YKSITYISEN EUROOPPAYHTIÖN (SPE)
SÄÄNNÖISTÄ****1 Ehdotuksen tausta ja tavoite**

Euroopan yhteisöjen komissio antoi 25 päivänä kesäkuuta 2008 ehdotuksen Euroopan neuvoston asetukseksi yksityisen eurooppayhtiön säännöistä (KOM(2008) 396 lopullinen).

Ehdotuksen tarkoituksena on parantaa pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) kilpailukykyä helpottamalla niiden toimintaa yhteismarkkinoilla. Ehdotuksella pyritään tarjoamaan yrityksille uusi joustava osakeyhtiömuoto, joka tunnettaisiin kaikkialla EU:ssa ja joka perustuisi yhteisiin, pk-yritysten tarpeisiin mukautettuihin periaatteisiin. Lisäksi ehdotuksella pyritään vähentämään kustannuksia, joita aiheutuu yritysten perustamista ja toiminnan harjoittamista koskevien säännösten noudattamisesta muissa jäsenvaltioissa.

Yksityistä eurooppayhtiötä (SPE) koskevat säännöt mainittiin keskipitkän aikavälin toimenpiteenä (2005—2008) yhtiöoikeuden uudistamista ja omistajaohjauksen parantamista Euroopan unionissa koskevassa komission toimintasuunnitelmassa. Ne ovat myös osa yhteismarkkinakatsausta ja komission marraskuussa 2007 ilmoittaman, pienyrityksiä koskevan tiedonannon (Small Business Act) keskeisiä tekijöitä. Säännösten tarkoituksena on helpottaa pk-yritysten pääsyä sisämarkkinoille.

Komissio on järjestänyt asiasta kaksi kuulemiskierrosta heinä-marraskuussa 2007 sekä maaliskuussa 2008 julkisen konferenssin jäsenvaltioiden asiantuntijoille.

2 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Yleiset säännökset. Ehdotettu asetukset koskee SPE:n perustamiseen ja toimintaan EU-alueella sovellettavia vaatimuksia (1 artikla). SPE on osakeyhtiömuotoinen oikeus-

henkilö, jonka osakkeenomistajien vastuu on rajoitettu pääomapanokseen ja jonka osakkeita ei saa tarjota yleisölle tai ottaa julkisen kaupankäynnin kohteeksi (3 artikla). Asetuksessa ei säädetä esimerkiksi yhtiön tarkoituksesta, joka määräytyy yhtiön sovellettavan kansallisen lain perusteella (ks. 4 artiklan lainvalintasäännöt).

Sovellettava laki. Ehdotuksen mukaan SPE:hen sovelletaan asetuksen pakottavia säännöksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa SPE-yhtiömuodon riittävä yhdenmukaisuus kaikissa jäsenvaltioissa. Toissijaisesti sovellettaisiin SPE:n yhtiöjärjestyksen määräksi sellaisista seikoista, joista asetuksen liitteen mukaan on määrättävä yhtiöjärjestyksessä. Tällaiset määräykset koskevat erityisesti osakkeiden tuottamia oikeuksia ja velvollisuuksia sekä yhtiön hallintoa. Asetuksessa on vain vähän säännöksiä yhtiöjärjestyksen sisällöstä ja liitteessä vain luetellaan ne asiat, joista on määrättävä yhtiöjärjestyksessä. Kansallista yhtiöoikeuslainsäädäntöä sovellettaisiin asetuksen alaan kuuluvissa asioissa vain siltä osin kuin asetuksessa säädetään. Kansallisella lailla tarkoitettaisiin lähtökohteisesti jäsenvaltion yksityistä osakeyhtiötä tai rajavastuuyhtiötä koskevaa lakia. Yhtiön toimintaan sovellettaisiin kansallisia säännöksiä esimerkiksi työsuhteista ja verotuksesta (4 artikla). Asetusehdotuksen aineellisen sääntelyn vähäisyydestä ja lainvalintasäännöksistä seuraa, että esimerkiksi yhtiöjärjestyksen tulkintaan ei yleensä ole saatavissa tukea asetuksesta eikä tulkinnessa voida hyödyntää edes täysin samaa asiaa koskevaa kansallista yksityiskohtaista sääntelyä ja oikeuskäytäntöä.

Perustaminen. SPE voitaisiin perustaa aivan uudeksi yhtiöksi, fuusion tai jakautumisen kautta tai muuntamalla olemassa oleva yhtiö SPE:ksi. Ehdotuksen mukaan SPE:ksi voidaan perustaa myös sellainen yritys, jolla

ei ole rajat ylittävää toimintaa (5 artikla). SPE:n toiminimessä pitäisi olla lyhenne ”SPE” (6 artikla). SPE:n rekisteröidyn kotipaikan ja päätoimipaikan pitäisi olla EU-alueella, mutta ne voisivat olla eri jäsenvaltioissa (7 artikla). SPE:n yhtiöjärjestyksessä pitäisi määrätä ainakin asetuksen liitteessä mainituista asioista (8 artikla). Asetuksessa tai sen liitteessä ei ole tällaisten yhtiöjärjestyksen määräysten sisältöä koskevia pakottavia eikä tahdonvaltaisia säännöksiä lukuun ottamatta tiettyjä osakkaiden päätöksentekoa ja vähemmistönsuojaa koskevia vähimmäisvaatimuksia.

SPE:n rekisteröintiin sovellettaisiin lähtökohtaisesti SPE:n rekisteröidyn kotipaikan jäsenvaltion kansallista yksityistä osakeyhtiötä koskevia säännöksiä (9 artikla). Asetusehdotuksen mukaan rekisteröinnin yhteydessä voidaan edellyttää vain asetuksesta ilmeneviä tietoja. Ehdotus poikkeaa Suomen laista lähinnä siten, että ehdotuksen mukaan rekisteröinnin yhteydessä ei saisi vaatia tietoa osakkeista maksettavan määrän suorittamisesta yhtiölle eikä yhtiön toimialasta. Ehdotuksen mukaan rekisteri-ilmoitus on voitava tehdä sähköisesti. Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) mukaan tietojärjestelmämuutokseen on varattava lähes vuosi aikaa. Lisäksi PRH arvioi, että yhtiön hallintoa koskevista rekisterimerkinnöistä voi tulla kirjavien ja sekavien, jos hallintomalli on voitava merkitä kaupparekisteriin.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltio ei voisi edellyttää perustamisen oikeellisuuden varmentamista useampaan kertaan (vrt. notaarin varmennus ja rekisteriviranomaisen tarkastus—10 artikla).

SPE:tä koskevat rekisterimerkinnät pitäisi julkistaa samalla tavalla kuin kansallista yksityistä osakeyhtiötä koskevat rekisteröinnit. SPE:n lomakkeissa ja internetsivuilla pitäisi ilmoittaa tietyt yhtiötä koskevat tiedot kansallisia yksityisiä osakeyhtiötä koskevien vaatimusten mukaisesti (11 artikla). Vastuu ennen rekisteröintiä tehdyistä toimista ehdotetaan säänneltäväksi osittain kansallisia osakeyhtiötä koskevista säännöksistä poikkeavasti (12 artikla—vrt. direktiivin 68/151/ETY 9 artikla). SPE:n sivuliikkeitä koskevat yhtiöoikeudelliset vaatimukset eh-

dotetaan säänneltäväksi kansallisia yksityisiä osakeyhtiöitä vastaavasti (13 artikla).

Osakkeet. SPE-asetuksen mukaan osakkeiden tuottamista oikeuksista ja velvollisuuksista voitaisiin yleensä määrätä vapaasti yhtiöjärjestyksessä. Yhtiössä voisi esimerkiksi olla erilaisia osakkeita. Rajoituksia ehdotetaan vain siltä osin kuin ne ovat tarpeen vähemmistöosakkaiden tai sivullisten etujen varmistamiseksi. SPE:n osakkeita ei saisi tarjota yleisölle eikä ottaa julkisen kaupankäynnin kohteeksi. SPE:n osakkeiden tuottamat oikeudet määräytyisivät lähtökohtaisesti yhtiön pitämän julkisen osakeluettelon perusteella, mikä rajoittaa käytännössä osakekirjojen käyttöä. Kansallisista osakeyhtiöistä poiketen osakkeiden maksua koskevia tietoja ei ilmoiteta kaupparekisteriin vaan tiedot ilmenevät vain osakasluettelosta (14—16 artikla).

SPE-asetuksessa ei olisi osakeyhtiölaissa (624/2006) säädettyä vastaavia yleisiä säännöksiä vähemmistöosakkaiden lunastusoikeudesta ja -velvollisuudesta alistua lunastukseen, mutta tällaisesta lunastuksesta voitaisiin määrätä yhtiöjärjestyksessä. Toisaalta ehdotuksen mukaan yhtiökokous voisi päättää osakkaan osakkeiden lunastamisesta oikeusteitse, jos osakas on aiheuttanut vakavaa vahinkoa yhtiölle tai jos osakkuuden jatkuminen olisi haitallista yhtiön tulevan toiminnan kannalta (17 artikla). Lisäksi vähemmistöosakas voisi tietyissä tilanteissa vaatia yhtiötä lunastamaan hänen osakkeensa (18 artikla). Kummassakin artiklassa lunastusoikeuden syntymisen edellytykset ja lunastushinnan määrittämisperusteet ovat epäselviä eikä asetuksesta ilmene, voidaanko mainituista seikoista määrätä tarkemmin yhtiöjärjestyksessä. Joiltakin osin lunastustilanteita koskeva pakottava sääntely poikkeaa selvästi suomalaisesta yhtiöjärjestys- ja osakassopimus käytännöstä (esimerkiksi osakkaan oikeus vaatia osakkeidensa lunastamista aina, kun osinkoa ei ole maksettu kolmeen vuoteen). Asetusehdotuksen säännökset lunastuksesta ovat pakottavia. Siten yhtiöjärjestyksessä ei voida luopua asetuksessa tarkoitettua oikeudesta ja velvollisuudesta lunastukseen. Komission alustavan tulkinnan mukaan yhtiöjärjestyksessä ei myöskään voida määrätä tarkemmin esimerkiksi lunastuksen edellytyk-

sistä, lunastushinnan määrästä eikä lunastusriitojen oikeuspaikasta.

Pääoma. SPE:n vähimmäispääomavaatimus olisi 1 euro (19 artikla). Osakepääoman voisi maksaa myös apporttina, jonka osalta perustajien ei tarvitsisi hankkia riippumattoman asiantuntijan lausuntoa (20 artikla). Ehdotus sisältää myös varojenjako koskevat säännökset, jotka perustuvat ehdotuksessa tarkemmin määrittelemättömään tasetestiin. Ehdotus poikkeaa tältä osin merkittävästi esimerkiksi Suomessa julkisin ja yksityisiin osakeyhtiöihin sovellettavista pääomadirektiivin (77/91/ETY) mukaisista osakeyhtiölain säännöksistä. Ehdotuksen perusteella on epäselvää, pitääkö tasetestin perustua yhtiön viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen. Osakeyhtiölaista poiketen varojenjako edellyttäisi maksukykytestiä vain, jos sitä edellytetään yhtiöjärjestyksessä (21 artikla). Ehdotuksessa ei ole määritetty millään tavoin maksukykytestin sisältöä. Ehdotuksessa ei ole turvattu velkojien asemaa siinä tapauksessa, että vaatimus maksukykytestistä poistetaan yhtiöjärjestyksestä. Ehdotuksessa sallitaan myös väliosingon jakaminen yhtiöjärjestyksessä määriteltävällä tavalla (8 artikla ja liite). Ehdotuksesta ei ilmene, mitä väliosingolla tarkoitetaan, eikä ehdotuksessa esimerkiksi edellytetä, että väliosingon jaon pitäisi perustua tilinpäätökseen.

Ehdotuksessa on lisäksi säännökset laittomasti jaetun määrän palauttamisesta (22 artikla), omien osakkeiden hankkimisesta (23 artikla) ja osakepääoman alentamisesta (24 artikla). Laittomasti jaetun määrän palauttamista koskevat vaatimukset vastaavat sisällöltään kansallisiin osakeyhtiöihin sovellettavia pääomadirektiivin mukaisia osakeyhtiölain säännöksiä. Näyttää siltä, että SPE:n tytäryhtiön oikeuteen hankkia emoyhtiön osakkeita sovelletaan jäsenvaltion kansallisia säännöksiä.

Asetusehdotuksen säännökset velkojien suojasta poikkeavat olennaisesti kansallisiin osakeyhtiöihin sovellettavista yhtiöoikeudellisten direktiivien mukaisista säännöksistä. Osakepääoman alentamiseen liittyvä velkojien suoja poikkeaisi osakeyhtiölaissa säädetystä siten, velkojan pitäisi 30 päivän kuluessa osakepääoman alentamista koskevan päätöksen julkistamisesta nostaa saatavansa tur-

vaamista koskeva kanne tuomioistuimessa. Velkojan pitäisi myös osoittaa, että osakepääoman alentaminen vaarantaa saatavan maksun.

Toisaalta SPE:n sulautumisen, jakautumisen ja yhtiömuodon muutoksen yhteydessä velkojien suojaan sovellettaisiin yksityisiä osakeyhtiöitä koskevia kansallisia ja rajat ylittäviä rakennejärjestelyitä koskevia säännöksiä (ks. 39 artikla) ja siirrettäessä kotipaikka toiseen valtioon ei edellytetä minkään laista velkojien suoja (ks. 37 ja 38 artikla).

Jos velkojien suoja toteutuisi ehdotetussa muodossa, on mahdollista, että sopimusvelkojat muuttavat rahoituksen ehtoja saatavien sa turvaamiseksi. Lisäksi tulisi arvioida, onko tarpeen muuttaa julkisoikeudellisten maksujen suorittamista koskevia säännöksiä tällaisten maksujen saajien aseman turvaamiseksi.

SPE:n kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovellettaisiin yksityisiä osakeyhtiöitä koskevia kansallisia säännöksiä (25 ja 33 artikla).

Osakkaiden päätöksenteko. Asetuksessa olisi vähimmäisvaatimukset niistä asioista, joista on aina päätettävä osakkaiden toimesta. Yhtiökokoukselle kuuluvien asioiden lista vastaa osakeyhtiölain vaatimuksia. Ehdotuksen mukaan osakkeenomistajat voisivat päättää heille kuuluvista asioista ilman yhtiökokousta (27 artikla). Osakeyhtiölaista poiketen päätökset voitaisiin yleensä tehdä kokousta pitämättä kaikista osakkeista laskettavalla enemmistöllä tai määräenemmistöllä (14 ja 27 artikla). Vähemmistöosakkaiden oikeuksien osalta asetuksessa säädetään osakkaiden oikeudesta vaatia osakkeenomistajien päätöstä tietyssä asiassa ja oikeudesta vaatia oikeusteitse erityistä tarkastusta (erityisesti riippumatonta tilintarkastajaa — 28 ja 29 artikla). Yhtiökokouksen päätöksen moittimiseen, päätöksen pätemättömyyteen ja mitättömyyteen sovellettaisiin kansallisia säännöksiä. Ehdotuksen perusteella on epäselvää, voivatko osakkaat yhdessä päättää vahingonkorvausvaatimuksen esittämisestä johdolle. Osakkaan vastuuseen sovellettaneen SPE:n kotivaltion kansallista lainsäädäntöä, koska asetuksessa ei säädetä osakkaan vastuusta.

Hallinto, edustaminen ja johdon vastuu. SPE:n hallintomallista voitaisiin määrätä lähtökohtaisesti vapaasti yhtiöjärjestyksessä.

Asetuksen mukaan hallintoelimellä olisi yleistöimivalta eli sille kuuluisivat kaikki asiat, joista osakkaat eivät päättä a setuksen tai yhtiöjärjestyksen perusteella 26 artikla).

SPE:n johtajana voisi olla vain luonnol linen henkilö ja kelpoisuusvaatimuksiin (liike-toimintakielto ym.) sovellettaisiin kansallista lakia (30 artikla) Yhtiön johto olisi velvol linen toimimaan yhtiön edun mukaisesti ja johdolla olisi velvollisuuksia vain yhtiöön nähden. Asetuksessa säädettäisiin vain johdon vastuusta yhtiötä kohtaan. Johdon vastuu yksittäiselle osakkaalle tai velkojalle aiheute tusta vahingosta perustuisi kansalliseen lakiin (ks. 4 artiklan lainvalintasäännöt). Asetuk sessa säännellyn vastuun yksityiskohtiin so vellettaisiin yhtiön kotipaikan kansallista la kia (31 artikla). Ehdotuksen perusteella on epäselvää, miltä osin johdon velvollisuuksiin sovellettaisiin täydentävästi yhtiön kotivalti on lainsäädäntöä.

SPE:n edustamista koskeva säännösehdo tus poikkeaa julkistamisdirektiiviin (68/151/ETY) perustuvista yksityistä osake yhtiötä koskevista kansallisista säännöksistä siten, että SPE ei milloinkaan voisi vedota siihen, että yhtiön edustajat ovat ylittä neet laissa säädetyn tai yhtiöjärjestyksessä määrä tyn kelpoisuutensa (33 artikla). Kaavamainen rajoitus vaikeuttaisi tarpeettomasti yhtiön edustamisen järjestämistä.

Henkilöstöosallistuminen. SPE:hen sovel lettaisiin sen rekisteröidyn kotipaikan jäsen valtion säännöksiä henkilöstöosallistumisesta. Jos SPE perustetaan rajat ylittävällä sulau tumisella, henkilöstöosallistumiseen sovellet taisiin pääomayhtiöiden rajat ylittävistä su lautumisista annetun direktiivin (2005/56/EY) täytäntöön panemiseksi annetu ja kansallisia säännöksiä (34 artikla).

Kotipaikan siirtäminen toiseen jäsenvalti oon. SPE voisi siirtää kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon ilman että yhtiö purkautuu. Koti paikan siirtämistä koskevat säännökset siir tämisen yleisistä ehdoista, siirtomenettelystä ja siirron laillisuuden varmistamisesta poik keavat pääomayhtiöiden rajat ylittäviä sulau tumisia koskevasta direktiivistä sekä euroop payhtiön ja eurooppaosuuskunnan kotipaikan siirtämistä koskevista säännöksistä lähinnä siten, että SPE:n kotipaikan siirtoon ei liittyi si lainkaan lakisääteistä velkojiensuojaa

(35—37 artikla). Erityisen velkojiensuojan puuttuminen voi vaikuttaa olennaisesti SPE:n velkojen asemaan, koska uuden kotipaikan jäsenvaltion maksukyvyttömyyslainsäädäntö sekä SPE:n varojen jakamiseen ja johdon tehtäviin ja vastuuseen käytännössä olennai sesti vaikuttava kansallinen lainsäädäntö voi vat poiketa olennaisesti vanhan kotipaikan jäsenvaltion lainsäädännöstä.

Kotipaikan siirron jälkeen SPE:hen sovel lettaisiin lähtökohtaisesti uuden kotipaikan jäsenvaltion säännöksiä henkilöstöedustuk sesta. Pääsääntöä ei kuitenkaan sovelleta, jos SPE:n ja sen konsernin koko henkilöstöstä vähintään kolmasosa on entisen kotipaikan valtiossa ja henkilöstöedustuksen taso uuden kotipaikan jäsenvaltiossa olisi matalampi tai ei turvaa muissa jäsenvaltiossa olevalle hen kilöstölle vastaavan tasoista edustusta kuin entisen kotipaikan valtion lainsäädäntö. Jos pääsääntöä ei sovelleta, yhtiön johdon olisi neuvoteltava henkilöstön edustajien kanssa henkilöstöedustuksen järjestämisestä. Jos henkilöstöedustuksesta ei sovita määräajassa, SPE:hen sovelletaan kotipaikan siirron jäl keenkin ennen kotipaikan siirtoa voimassa olleita järjestelyitä (38 artikla). Sääntelyn mallina on käytetty pääomayhtiöiden rajat ylittäviä sulautumisia koskevan direktiivin säännöksiä henkilöstöedustuksen järjestämi sestä kansallisten osakeyhtiöiden ja muiden pääomayhtiöiden rajat ylittävissä sulautumi sissa.

Rakennejärjestelyt, purkaminen ja yhtiön pätemättömyys. Rakennejärjestelyiden, pur kamisen ja yhtiön pätemättömyyden osalta SPE:hen sovellettaisiin pääosin sen kotivalti on yksityisiä osakeyhtiöitä ja rajavastuuyhti öitä koskevia säännöksiä (39—41 artikla).

Kansallinen valuutta. Asetusehdotuksessa on eurooppayhtiöasetusta ja eurooppaosuus kunta-asetusta vastaavat osakepääoman va luuttaa koskevat säännökset niitä jäsenvalti oita varten, joissa on muu valuutta kuin euro (42 artikla).

Asetuksen täytäntöönpano ja seuraamuk set. Asetusehdotuksen mukaan jäsenvaltioi den on ryhdyttävä asetuksen tehokkaan täy täntöönpanon edellyttämiin toimiin (43 artik la). Neuvoston työryhmässä komissio on il moittanut vaatimuksen tarkoittavan erityises ti yhtiön perustamisen ja yhtiöjärjestyksen

laillisuuden varmistamista yhtiön rekisteröinnin yhteydessä. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion on säädettävä asetuksen rikkomisen seuraamuksista (44 artikla). Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle 1 päivään heinäkuuta 2010 mennessä siitä kansallisesta yksityisestä osakeyhtiömuodosta, jota koskevia säännöksiä sovelletaan jäsenvaltioon rekisteröitävään SPE:hen. Komissio julkistaa tämän tiedon EU:n Virallisessa lehdessä (45 artikla). Suomessa rekisteröitävään SPE:hen sovellettaisiin toissijaisesti osakeyhtiölain yksityisiä osakeyhtiöitä koskevia säännöksiä sekä yksityisen osakeyhtiön rekisteröintiä koskevia kaupparekisterilain ja -asetuksen (129/1979 ja 208/1979) ja yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) säännöksiä.

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion rekisteriviranomaisen olisi ilmoitettava komissiolle kunkin vuoden maaliskuun loppuun mennessä edellisen kalenterivuoden aikana rekisteröityjen ja rekisteristä poistettujen SPE:iden nimet, kotipaikat ja rekisterinumerot sekä jäsenvaltiossa rekisteröityjen yhtiöiden yhteenlaskettu määrä. Rekisteriviranomaisten olisi lisäksi huolehdittava siitä, että rekisteröinti-asiakirjat ovat saatavissa myös muiden jäsenvaltioiden rekistereiden kautta (46 artikla). Komission on arvioitava asetuksen soveltamista viimeistään kesäkuun lopussa 2015 (47 artikla).

Voimaantulo. Komission tavoitteena on, että asetus tulisi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2010.

3 Ehdotuksen kansallinen käsittely ja käsittely EU:ssa

Oikeusministeriö järjesti syksyllä 2007 kuulemistilaisuuksia SPE-yhtiömuodon tarvetta koskeneen komission konsultaation yhteydessä sekä kesäkuussa 2008 lausunto-kierroksen luonnoksista asetusehdotukseksi ja valtioneuvoston kirjelmäksi eduskunnalle.

Asiaa on lisäksi käsitelty kilpailukyky-, rahoituspalvelut ja pääomanliikkeet- sekä työ-oikeus-jaostoissa kirjallisesti (elokuussa 2008).

Ehdotuksen EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta on perustamissopimuksen 308 artikla (neuvoston yksimielinen päätös)

ja Parlamentin hyväksyntä Lissabonin sopimuksen mukaisesti. Ehdotuksen käsittely aloitettiin neuvoston työryhmässä 9 päivänä heinäkuuta 2008. Käsittely jatkuu syyskuun alussa.

Puheenjohtajamaa Ranskan tavoitteena on yhteisen näkemyksen saavuttaminen joulukuun 2008 kilpailukykyneuvostossa.

4 Ehdotuksen vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön

SPE-asetuksen tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi ja asetuksessa edellytetyn seuraamusjärjestelmän luomiseksi on tarpeen säätää laki yksityisestä eurooppayhtiöstä sekä muuttaa rekisteri- ja toiminimilainsäädäntöä tarvittavilta osin.

Jos SPE:n velkojien suoja osakepääoman alentamisen ja kotipaikan siirron yhteydessä toteutuu ehdotuksen mukaisesti, on lisäksi selvitettävä tarve julkisoikeudellisten saatavien ja mahdollisesti myös yhtiön muiden sopimuksen ulkoisten velvoitteiden suorittamisen turvaamiseen vastaavan tasoisesti kuin kansallisen osakeyhtiön osakepääoman alentamisen yhteydessä.

5 Vaikutukset elinkeinotoimintaan ja yritysten sidosryhmien kannalta

Komission alustavan arvion mukaan ehdotus hyödyttäisi ennen kaikkea pk-yrityksiä. Tällä pitäisi olla positiivinen vaikutus työllisyyteen ja yritysten kilpailukykyyn.

Oikeusministeriön järjestämiin kansallisiin kuulemisiin osallistuneiden yritysten ja niiden etujärjestöjen mukaan merkittävimmät kansalliseen yhtiöoikeuteen perustuvat käytännön ongelmat liittyvät toiseen valtioon sijoittuvan tytäryhtiön tai sivuliikkeen rekisteröintiin ja tytäryhtiön toimielinten päätöksentekoon. Yhtiöoikeuden alalla ongelmia aiheuttavat yhtiöjärjestyksen sisältöä koskevat rajoitukset, yhtiön rekisteröintiin liittyvät asiakirjojen varmennus- ja käännöskustannukset sekä tytäryhtiön päätöksentekoa koskevat muotovaatimukset sekä perustamisen ja toiminnan aikana tarvittavista ulkopuolisista oikeudellisista asiantuntijapalveluista aiheutu-

vat kustannukset. Kansallinen arvio vastaa komissio arviota.

Komissio ei ole arvioinut uuden yhtiömuodon käyttöönotosta yhtiön ja sen sidosryhmien välisissä suhteissa aiheutuvia kustannuksia. Kansallisiin yhtiömuotoihin verrattuna lievemmat varojenjaon ja osakepääoman alentamisen edellytykset sekä sääntelyn epäselvyys ja aukollisuus ovat omiaan aiheuttamaan yhtiöille ja niiden sidosryhmille lisäkustannuksia, jotka on arvioitava ennen asetusehdotuksen hyväksymistä.

Useat jäsenvaltiot ovat vaatineet SPE-muodon käyttöä koskevia rajoituksia, koska käytännössä SPE-yhtiömuoto olisi kansallisen yksityisen osakeyhtiömuodon merkittävä kilpailija. Nämä jäsenvaltiot vaativat muun muassa, että SPE:ltä edellytetään rajat ylittävää toimintaa ja korkeampaa osakepääomaa ja että osakkaiden enimmäismäärää rajoitetaan ja johdon velvollisuudet määriteltäisiin kansallisen lainsäädännön perusteella.

Suomen kannalta ehdotus voi hyödyttää ainakin sellaisia suomalaisia konsernimuotoisia yrityksiä, jotka voisivat muuttaa ulkomaisten tytäryhtiöiden pääomarakenteen ja hallintomallin nykyistä tarkoituksenmukaisemmaksi sekä perustaa ja hankkia vastavalla tavalla järjestettyjä uusia tytäryhtiöitä.

Ehdotuksen merkitys pienempien suomalaisten yritysten kannalta riippuu olennaisesti SPE-sääntelyn lopullisesta sisällöstä ja SPE-muodon yleistymisestä. Nämä seikat vaikuttavat pienempien yritysten kohdalla olennaisemmin siihen, miten sidosryhmät suhtautuvat yrityksen valitsemaan yhtiömuotoon. SPE-asetukseen kaavailut pakottavat säännökset vähemmistöosakkeiden lunastamisesta ja vähemmistön oikeudesta vaatia lunastusta ovat niin tulkinnanvaraisia, että ne rajoittavat yhtiömuodon käyttöä muutoin kuin täysin omistetuissa tytäryhtiöissä.

Suomeen tulevien sijoitusten kannalta SPE-sääntely helpottaisi jossain määrin lähinnä pääomarakenteen järjestämistä. Nämä helpotukset koskisivat lähinnä erilaisten exit-järjestelyiden määrittämistä yhtiöjärjestyksessä (osakeyhtiölaissa rajoitetaan sopimusvapautta näiltä osin). Nykyisin vastaavia järjestelyitä toteutetaan osakassopimuksella.

Yhtiöiden sidosryhmien kannalta ehdotuksen vaikutukset riippuvat siitä, minkälaisiksi

säännökset johdon tehtävistä ja vastuusta sekä yhtiön varojenjaosta muodostuvat. Jos SPE:n vähimmäispääoma alittaa huomattavasti yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimuksen (2 500 euroa), SPE saattaa huomattavalta osin korvata yksityisen osakeyhtiön käytön, jollei yksityiseen osakeyhtiöön sovellettavaa pääomavaatimusta alenneta vastaavasti. Lisäksi voi olla tarpeen sallia nykyistä laajemmin erilaisten lunastustilanteiden määrittäminen yksityisen osakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä.

SPE-yhtiömuodon yleistymisestä ei arvioida aiheutuvan ongelmia Suomessa, jos sivilisten asema säännellään erityisesti varojenjaon, osakepääoman alentamisen, kotipaikan siirron edellytysten, johdon velvollisuuksien ja henkilöstöedustuksen osalta riittävällä tavalla ja riittävän selkeästi asetuksessa. Tämä edellyttää sekä lainvalintasääntöjen selventämistä että riittävää aineellista sääntelyä.

6 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti kaikkiin toimiin, joilla tehostetaan yritysten toimintaa. Suomi voi hyväksyä sen, että toimintaa helpotetaan uuden eurooppalaisen yhtiömuodon avulla. Suomi ei kannata sitä, että tällaisen yhtiön perustamisen edellytyksenä olisi rajatylittävä toiminta. Suomi korostaa, että uuden yhtiömuodon sääntelyssä on otettava huomioon yritysten toiminnan rajoitusten ja hallinnollisen taakan vähentämisen lisäksi yhtiön eri sidosryhmien tarpeet, jotka liittyvät lähinnä yhtiön varojenjaon edellytyksiin sekä johdon velvollisuuksiin ja vastuuseen.

Siltä osin kuin uusi yhtiömuoto helpottaa yhtiön rekisteröintiä ja yhtiön sisäisten suhteiden järjestämistä, Suomi kannattaa ehdotusta. Siltä osin kuin ehdotus vaikuttaa yhtiön työntekijöiden, velkojien tai muiden sivullisten asemaan, ehdotuksen käsittelyssä on otettava huomioon riittävällä tavalla myös näiden tahojen asema. Neuvoston käsittelyssä ehdotusta on selvennettävä sekä täydennettävä yritysten ja niiden sidosryhmien kannalta tarpeellisella sääntelyllä.

Voimassa olevassa EU:n yhtiöoikeudellisessa sääntelyssä omaksuttua periaatetta, jonka mukaan henkilöstön hallintoedustusta

koskevat oikeudet eivät saisi heiketä uusia ylikansallisia yhtiömuotoja käytettäessä, voitaisiin pitää periaatteellisena lähtökohtana myös eurooppalaisen yksityisen yhtiön osalta. Myös yhtiön kotipaikan sijaintivaltion lain soveltamista henkilöstön osallistumisen järjestämiseen voidaan pitää perusteltuna lähtökohtana vastaavalla tavalla kuin esimerkiksi pääomayhtiöiden rajat ylittäviä sulautumisia

koskevassa direktiivissä. Nämä periaatteet ja pk-yritysten erityistarpeet tulisi ottaa huomioon eurooppalaista yksityistä yhtiötä koskevassa asetuksessa.

Ehdotuksen käsittelyssä on otettava huomioon myös se, miten uuden yhtiömuodon käytön yleistyminen vaikuttaisi kansallisten oikeusjärjestysten selkeyteen sivullisten aseman sääntelyn kannalta.